

Derleme Makalesi

Okuma ve Anlama Bağlamında Hızlı Okuma Teknikleri

Speed Reading Techniques in the Context of Reading and Comprehension

Review Article

Taşkın Soysal*1

Özet

Bilginin çok hızlı üretilip yayılması sebebiyle okunacak materyallerin günden güne artması, buna karşın okumaya ayrılan zamanın giderek azalması, birtakım yenilikleri gerekli kılmaktadır. Bireylerin bir dakikada okudukları kelime sayısını anlam kaybetmeden artırmayı amaçlayan hızlı okuma teknikleri, günümüz dünyası için giderek daha çok ihtiyaç hâline gelmektedir. Ancak bu tekniklerin öğrenilmesi yeni ihtiyaçları da beraberinde getirmektedir. Hızlı okuma çalışmalarında yalnızca okuma hızının artırılmasına odaklanılmasının yerine bireyler bu eğitimden sonra hangi metin türünde hangi hızlı okuma tekniklerini kullanacakları konusunda yetkinleşmeli, hızlı okumayı gündelik hayatın olağan bir parçası hâline getirmeyi başarmalıdır. Bütün bunlardan hareketle bu çalışmada okuma ve okuduğunu anlama bağlamında hızlı okuma teknikleri hakkında bilgi verilmiş, bu konuda genel bir çerçeve çizilmeye çalışılmıştır. Sistemik derleme yönteminin kullanıldığı araştırmada yerli ve yabancı literatürde yer verilen hızlı okuma teknikleri hakkında açıklamalara gidilmiştir.

Anahtar kelimeler: Hızlı okuma teknikleri, okuduğunu anlama, okuma, okuma hızı

Karamanoğlu Mehmetbey
Uluslararası Eğitim
Araştırmaları Dergisi

Aralık 2021
Cilt 3 Sayı: 2
Sayfalar: 129-137
<http://dergipark.gov.tr/ukmead>

* Sorumlu Yazar

Makale Bilgileri

Geliş : 25.08.2021
Kabul : 10.09.2021

Abstract

Due to the rapid production and dissemination of information, the number of materials to be read is increasing day by day, and the time allocated to reading is gradually decreasing, necessitating some innovations. Speed reading techniques, which aim to increase the number of words that individuals read in a minute without losing their meaning, are becoming more and more necessary for today's world. However, learning these techniques brings with it new needs. Instead of focusing only on increasing the reading speed in speed reading studies, individuals should become competent in which text type and which speed reading techniques to use after this training, and they should succeed in making speed reading a normal part of daily life. Based on all these, in this study, information was given about speed reading techniques in the context of reading and reading comprehension, and a general framework was tried to be drawn on this subject. In the study, in which the systematic compilation method was used, explanations were made about the speed reading techniques included in the domestic and foreign literature.

Reading, reading speed, reading comprehension, speed reading techniques **Keywords**

International Journal of
Karamanoğlu Mehmetbey
Educational Research

December 2021
Volume 3 No: 2
Pages: 129-137
<http://dergipark.gov.tr/ukmead>

* Corresponding author

Article Info:

Received : 25.08.2021
Accepted : 10.09.2021

¹Karamanoğlu Mehmetbey University, Faculty of Education, taskinsoysal@kmu.edu.tr

GİRİŞ

Bazı kavramlar yalnızca içinde buldukları dönem için geçerli olurken bazıları insanlık var olduğu sürece devam etmektedir. Okuma ve okuduğunu anlama bunlardan biridir. Yazının kullanılmaya başlamasıyla birlikte ortaya konulan yazılı anlatım ürünlerinin okunup anlaşılması süreci, her geçen gün önemini artırarak günümüze kadar gelmiştir. İçinde yaşadığımız yüzyıl, teknolojik ilerlemenin etkisiyle günlük yaşamın ve iş yaşamının eskiye göre daha hızlı yaşandığı bir hâl almıştır. Bilgiye ulaşmanın giderek kolaylaşmasına karşın üretilen bilginin katlanarak artışı, okuma ve anlama bağlamında birtakım yeni ihtiyaçları ortaya çıkarmıştır. Hızlı okuma teknikleri böyle bir ihtiyacın neticesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Temeli bir dakikada okunan kelime sayısını sistemli ve dengeli bir şekilde artırmaya dayanan hızlı okuma teknikleri, günümüz toplum yaşamında ihtiyaç duyulan bireylerde aranan bir özellik hâline gelmiştir. Çünkü günümüz bireyi toplumda nitelikli bir yere sahip olabilmek için geleneksel okuryazarlığın yanı sıra bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı gibi yeni birtakım yetkinliklere sahip olmak durumundadır. Söz konusu bu yetkinlikler, küreselleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan rekabet ortamında bireysel ve toplumsal anlamda bu rekabetin öncüsü olabilmek için gereklidir.

Okuyan, okuduğunu anlayan ve anladığını ifade edebilen bireyler gerek akademik hayat gerekse de meslek hayatında başarılı olmak için önemli bir aşamayı tamamlamış demektir. Bunun için okumanın bir alışkanlık hâline getirilmesi önemlidir. Çünkü "Okuma alışkanlığı bireyi sürekli olarak bilişsel (akademik yeterlilik, sistemli düşünme vs.) ve duyuşsal (iletişim kurma, hoşgörü, güzellik vs.) yönlerden geliştirir. Bireyin yaşadığı topluma yararlı olmasına, üretim sürecine ve ekonomiye etkin katılmasına olanaklar sağlar. O hâlde okuma alışkanlığı yalnızca birey için değil, toplumsal hayatın işleyişi ve gelişimi için de önemlidir" (Karatay, 2018). Bireylere okuma alışkanlığı kazandırmak için yapılabilecek birçok uygulama vardır. Okumanın alışkanlığa dönüşmesinde, "Okullarda yapılacak kitap okuma saatleri, okuma topluluklarının ve sınıf kitaplığının kurulması, öğretmenin derse öğrencilerin ilgisini çekecek, düzeylerine uygun kitapla gelmesi, kütüphane gezileri, kitap fuarlarına katılım, ünlü yazarlarla kitap söyleşileri, imza günlerine katılım öğretmenlerin kitap okuma alışkanlığı kazandırmada yapabileceklerindedir" (Karatay, Külah ve Kaya, 2020).

Yapılan araştırmalar (Dedebali, 2012; Bozan, 2014; Soysal, 2015) yavaş bir okumanın, anlamanın önündeki en önemli engellerden biri olduğunu, okuma hızının belirli düzeyde artmasının anlama düzeyinin de artmasına katkı sağladığını göstermiştir. Özellikle sosyal medyadaki birtakım söylemlerde okuma hızı konusu oldukça abartılmış olsa da belirli bir eğitimle bireylerin okuma hızlarının ve anlama düzeylerinin artırılması mümkündür. Bu sayede yavaş okuma engelini takılmayan, daha hızlı ve daha anlamlı okumakla birlikte okumayı bir alışkanlık hâline getirmeyi başarmış bireylerin ortaya çıkması sağlanabilir. Hızlı okuma teknikleri yoluyla niteliği artan bir bireyin yalnızca kendisine değil, tüm topluma faydalı olmak için önemli bir adım atmış olacağı unutulmamalıdır.

Araştırmanın amacı

Bu çalışmanın amacı; okuma ve okuduğunu anlama bağlamında hızlı okuma tekniklerine yönelik genel bir çerçeve çizmek, hızlı okuma çalışmalarında hangi tekniklerin kullanıldığına yönelik açıklamalar yapmaktır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Okuma ve anlama bağlamında hızlı okuma teknikleri hakkında genel bir çerçeve çizilmesinin amaçlandığı bu çalışmada "Sistemik Derleme Yöntemi" kullanılmıştır (Herdman, 2006). Higgins ve Green'e (2008) göre sistemik derleme, daha önceden tespit edilmiş bir konuda elde edilen bilgilerin gerekli kriterler sağlandığında bir araya toplanması olarak tanımlanabilir. Araştırmada öncelikle yerli ve yabancı literatür incelenmiş, mevcut çalışmalardan hareketle okuma ve okuduğunu anlama bağlamında hızlı okuma teknikleri hakkında genel bir çerçeve çizilmeye çalışılmıştır.

Bu bağlamda Dergipark ve YÖKTEZ gibi yerli veritabanlarının yanı sıra yabancı literatür de incelenmiş; literatürde bulunan makaleler, yüksek lisans ve doktora tezleri üzerinde çalışılmıştır. Ayrıca alanyazında bu konuyla ilgili basılı kitaplar da incelenerek bu çalışmaların hızlı okuma tekniklerinde hangi başlıklara yer verdikleri belirlenmiştir. Ardından hızlı okumada hangi tekniklerin kullanıldığıyla ilgili bir senteze varılmıştır.

Okuma

TDK'ye (2021) göre okuma "Bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları çözümlmek veya seslendirmek; yazılmış bir metnin iletmek istediği şeyleri öğrenmek; bir şeyin anlamını çözmek; bazı belirtilerle bir anlamı, gizli bir duyguyu anlamak, kavramak." (TDK, Güncel Türkçe Sözlük) anlamlarına gelir. Tanımdan hareketle okumanın yazılı kodları çözümlenmesi yanı sıra yazının vermek istediği açık ya da örtük mesajları kavramak olduğu anlaşılmaktadır. Ancak çeşitli tanımlarda okumanın, anlamanın yanı sıra birçok farklı bileşenin iç içe olduğu bir süreç olarak ifade edildiği görülmektedir. Aytaş (2005) okumanın beş duyu organının birtakım hareketlerinden ve zihnin, anlamı kavrama çabasının meydana getirdiği karmaşık bir süreç olduğunu ifade ederken Güneş (2009) okumanın cümlenin yalnızca anlamını alma hedefi taşımayan, görmenin, anlamanın ve belleğin dâhil olduğu üst düzey bir çalışmayı gerektiren süreç olduğunu aktarmış; okumak için kelimenin anlamını bilmekle beraber anlamanın, kavramanın, zihinde yapılandırmanın, aralarında ilişki kurmanın ve değerlendirme yapmanın da gerekli olduğunu belirtmiştir. "Okunan kimi zaman yazıdır kimi zaman da resim, koku, dokunma, ses ya da oluşumdur. Nasıl yazılı bir imi önce

görüp sonra anlamlandırırıyorsak aynı işlem kulağa, tene, dile vb. gelen duyumlar için de söz konusudur. Ancak okuma yalnızca yazılı imleri anlamlandırma değildir. Daha geniş bir deyişle okuma yaşamla bilişsel alanı bütünleştirmedir” (Şahan, 2011).

Okuma, bilgi edinmenin temelidir ve dil becerilerinin önemli bir parçasıdır. Okuma, dört temel becerinin anlama basamağında yer alır ve bu yönüyle iletişimin de önemli bir unsurudur. Özdemir’e (2005) göre okuma, “Basılı sözcükleri duyu organlarımız yoluyla algılama, bunları anlamlandırıp kavrama ve yorumlamadır. Zihinsel ve düşünsel bir edimdir. Basılı ve yazılı simgelerle iletişimsel bir etkinlik içine girmez.” Dolayısıyla okuma, yazıya aktarılmış sembollerin sıradan bir yorumu değil; hazırbulunuşluk, mevcut tecrübeler, kültürel kaynaklar ve fikirler gibi birçok unsurun dâhil olduğu bir süreçtir. “Okuma değişik yönleri dikkate alınarak birçok kimse tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Bu tanımlamaların farklılık göstermesinin sebebi, okuma eyleminin gözle görülmeyen zihinsel bir süreç olmasıdır. Kısaca okuma; yazılı simgeleri anlamlandırma, kavrama ve yorumlama eylemidir” (Kurudayıoğlu, 2011).

“Genellikle, öğrendiklerimizin %1’ini tatma, %1,5’ini dokunma, %3,5’ini koklama, %11’ini işitme, %83’ünü görme duyusu yoluyla elde etmekteyiz. Bu sonuçlara göre, göze ve kulağa hitap eden okumanın öğrenmede %94 gibi önemli bir paya sahip olduğu ortaya çıkmaktadır” (Aytaş, 2005). Bu anlamda “Okuma dilin anlama boyutu içinde yer alır ve öğrenmenin en güçlü araçlarından biridir” (Sallabaş, 2008). Okuma, bilgi edinme ve kültürlenme yoluyla insan hayatının daha nitelikli olması bakımından önemli bir adımdır. Bu sebeple öğretim ortamlarında okuma becerisinin geliştirilmesine yönelik yapılacak her bir çalışma çok kıymetlidir. “Okuma, bireyin aydınlanması yoluyla toplumun aydınlanması için önemli bir adım olduğundan üzerinde titizlikle çalışılması gereken bir alandır. Okuma alanında yapılacak çalışmalar, yeni çalışmalara ışık tutması ve alana yeni katkılar sunması bakımından önemlidir” (Soysal, 2015). “Okuma eylemi şu şekilde gerçekleşir: Göz, metin üzerinde soldan sağa doğru kayar; belirli anlarda duraklar; bu duraklamalar esnasında aynı bir fotoğraf makinesi gibi gördüğü kısmın resmini çekip beyne gönderir. Beyin de daha önceden öğrendiği bu sembolleri deşifre eder, bir araya getirir ve fikre ulaşır” (Türkkan ve Türkkan, 2012).

Blahe ve Bennett (1993) okumayı bir kez öğrenildikten sonra terk edilemeyişi yönüyle diğer becerilere benzetmişlerdir. İyi bir okur olmanın yolu okuma alışkanlığını kazanmaktan geçmektedir. Bu yüzden okumanın alışkanlık hâline gelene kadar sürekli tekrarlanması gerekir. Okuma yaşam boyu var olan bir süreçtir ve bireyler okudukça sürekli olarak daha iyi okumayı öğrenmektedirler.

Buzan (2001) okumanın yedi bölümden oluşan bir süreç olduğunu ifade etmiş ve bu süreçleri şöyle sıralamıştır:

1. Tanımlama: Alfabedeki simgelere ilişkin bilgilerdir. Bu adım, okuma başlamadan önce gelmektedir.
2. Özümseme: Sözcüğün göz tarafından algılanıp optik sinirler aracılığıyla beyne iletilmesi sürecidir.
3. Ara-bütünleşme: Okunan bilgilerin parçalarıyla bağlantının kurulması adımıdır.
4. Üst-bütünleşme: Mevcut bilgilerle okunanların birleştirilmesi aşamasıdır.
5. Kaydetme: Bilgilerin depolanma aşamadır.
6. Hatırlama: Okuma aracılığıyla kaydedilen bilgilerin ihtiyaç duyulduğunda geri çağrılabilmesidir.
7. İletişim: Okuma aracılığıyla kazanılan bilgilerin anında ya da ileri bir tarihte kullanılabilmesidir” (Buzan, 2001).

Görüldüğü üzere okuma, fiziksel ve zihinsel süreçlerin birlikte hareket ettiği bir süreçtir ve bu sürecin nihai hedefi yazının vermek istediği ileti ya da iletileri almaktır. Yazıya ait iletinin gerek okuma sürecinde gerekse de daha sonra hatırlanmak üzere kaydedilmesini içeren okuma yalnızca bilgi edinmek için değil, estetik bir faaliyet olarak da sürdürülür. İster bilgi edinme isterse de kültürlenme amacıyla yapılsın her bir okumanın varmak istediği nokta anlamadır. Anlam basamağına varmayan bir okumanın tam bir okuma olduğundan söz etmek mümkün değildir.

Okuduğunu Anlama

Okumanın temel amacı, yazıya aktarılmış içeriklerin zihinde anlamlandırılmasıdır. “Okuma tek başına bir seslendirme değil aynı zamanda zihinsel becerileri de gerektiren bir uğraştır. Nasıl ki okuma harflerden, sözcüklerden, cümlelerden ve kimi zaman da görsellerden bağımsız düşünülemezse anlamdan, yorumlamadan ve içselleştirmeden de bağımsız düşünülmemelidir” (Benzer ve Bozkurt, 2020). Temizkan’a (2009) göre okumanın temel amacı anlama yeteneğini kazanmaktır. Yazar metinde okuyucuya bir mesaj vermeye çalışır. Okuyucu da önceki deneyimlerinden hareketle yazarın vermek istediği mesajı almak ister. Dolayısıyla anlama, okuyucunun eski bilgileri ile yazarın sunduğu bilgilerin karşılaştırılarak eski ve yeni arasında bütünlük kurulmasıdır. Okuma, gerçek amacına anlama ile ulaşır. “Okuduğunu anlama sadece alıcı bir süreç değildir, okuyucunun temel bilgileri tanımladığı, tahmin ve çıkarımlarda bulunabildiği, tartışabildiği ve yazarların bakış açılarını tanıyabildiği karmaşık bir süreci ifade eder” (Aritonang, Lasmana ve Kurnia, 2018).

Sesli ya da sessiz okuma yoluyla alınan bilgilerin bellekte kayıtlı mevcut bilgilerle karşılaştırılıp kaydedilmesi anlama basamağını oluşturmaktadır. Sağlıklı bir okumanın varması gereken en önemli noktalardan biri anlamadır. Okuduğunu anlama, okuduğumuz metinlerde karşılaştığımız bilgileri kavramaktır. Okuma sürecinin başarıyla sonlanması metinden anlamamız gereken bölümleri ne kadar anladığımızla ilgilidir. Kıroğlu’na (2002) göre okuma, beceriye dayalı bilişsel bir kazanımdır, metindeki bilginin görsel açıdan algılanması ve metnin anlamını kavrama kabiliyetidir. Metindeki bilgileri görsel olarak algılamak, okuma ediminin yalnızca birinci basamağını oluşturmaktadır. Metindeki bilgiler kavranmadığı sürece bütünlüğe ve olgunluğa erişmesi beklenemez.

Okuma süreci anlamayla sonuçlanmıyorsa bu gerçek bir okuma anlamına gelmez. Çakıcı (2005), bir metnin anlaşılmasının bireyin önceki yaşantısından elde ettiği bilgiler yoluyla sağlandığını aktarmıştır. Bu durumda, okudukça kazanılan yeni bilgiler zihinde önceden edinilmiş bilgilerle birleşerek daha geniş şemalar oluşturur. Okuyucu bu sayede daha çok kavram, olay, nesne ve olguya ilişkin bilgi sahibi olur. Karşısına çıkan yeni bilgileri daha rahat öğrenir duruma gelir ve bilgi birikimini arttırır. Bu, yaşam boyu devam eden bir süreçtir.

Okuduğunu anlamamanın kendi içerisinde bir süreç olduğunu ifade eden çalışmalar (Temizkan, 2008; Yılmaz, 2008; Erdağı Toksun, 2015; Aktaş ve Bayram, 2018) anlamamanın gerçekleşmesi sürecinde ön bilgilerin harekete geçirilmesi vasıtasıyla metnin okuyucuya aktarmak istediği iletilerin kavranması, analiz ve sentez basamakları yoluyla değerlendirmelerin yapılarak yeni bir anlamın ortaya çıkarılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Özdemir (2005) okuma kavramında üç ayrı boyut bulunduğunu, bunların ilkinin bireyin kâğıt üzerine aktarılmış yazılı veya basılı işaretlerin sesli ya da sessiz çözmesi olan temel okuma becerisi olduğunu; okumanın alışkanlık hâline gelmesinin ikinci aşama olduğunu; üçüncü ve son aşamanın ise eleştirel okuma olduğunu ifade etmiştir. Bu anlamda okumanın yalnızca mevcut kodları çözmekten öte, bireylerde bulunması gereken önemli bir alışkanlık olduğu, okuma sürecinde niteliğin artırılmasıyla eleştirel bir okur olmanın önemli olduğu söylenebilir.

Altunay (2000) okumanın bilgi alma yollarının en önemlilerinden biri olduğunu, özellikle çağımızda okuma ve okuduğunu anlamamanın bilgiyi üretme ve yeniden üretime giden yolda en önemli basamaklardan biri olduğunu ifade etmiştir. Okuduğunu anlamamanın bireylere sağladığı en önemli faydalardan biri akademik başarıya olan katkısıdır. Çünkü okuduğunu anlayan bir birey yalnızca ana dili derslerinde değil, öğretim hayatı boyunca alacağı tüm derslerde başarılı olmak için önemli bir adım atmış demektir. Birçok çalışmada okuduğunu anlamamanın tüm derslerde başarıyı artıracığı (Albayrak, 2001; Dönmez ve Yazıcı, 2006; Kutlu vd., 2011; Bayat vd., 2014) buna karşın okuduğunu anlamayan öğrencilerin (Bloom, 1995; Sidekli, 2005; Yılmaz, 2008) diğer derslerde de başarısız olacağı bildirilmiştir.

Okuduğunu anlamada birçok faktör etkilidir. Bu faktörler iki gruba ayrılabilir:

1. Okuyanla İlgili Faktörler:

- Okuyanın kelime hazinesi,
- Okuyanın metne ilgisi,
- Okuyanın metni okuma sırasındaki dikkat ve motivasyonu,
- Okuyanın metinle ilgili ön bilgisi,
- Okuyanın okuma amacı.

2. Metinle İlgili Faktörler

- Metin türü,
- Metnin yapısı ve anlatım düzeni,
- Metnin dili ve üslubu,
- Metnin fiziksel özellikleri (Coşkun, 2002).

Metnin anlaşılması üzerinde etkili olan bir diğer faktör okuma hızıdır. Yavaş bir okumada zihin yeterince meşgul edilmediği için başka düşüncelere kayma sebebiyle okumaktan uzaklaşmaktadır. Bunun önüne geçmenin en iyi yolu okumanın belirli bir hızda, belirli bir ritimde sürdürülmesidir. Bu noktada hızlı okuma teknikleri devreye girmektedir. Hızlı okuma tekniklerinde de metnin türü ve yapısı gibi metinle ilgili unsurların yanı sıra okuyucunun kelime hazinesi, hazırbulunuşluğu, dikkat ve motivasyonu gibi birçok faktör etkili olmasına rağmen eğitim sonunda okuma hızı ve okuduğunu anlama bakımından başlangıç hızına göre anlamlı bir seviyeye ulaşmak mümkündür.

Hızlı Okuma

Hızlı okuma teknikleri, her geçen gün değişen toplum yaşamına uyum sağlayabilecek nitelikli bireylerin önemli bir ihtiyacı hâline gelmiştir. "Gelişen dünya şartları, yeniçağda insanların birtakım nitelikler kazanmasını zorunlu kılmıştır. Hızlı ve etkili okuma becerisi de bu niteliklerden birisidir. Okunması gereken eserlerin çokluğu, buna karşı zamanın yetersizliği, insanları daha hızlı ve etkili okumak için bilimsel çalışmalara yöneltmiştir" (Dedebali, 2008).

Gözün görüş alanını ve zihnin algı hızını yükselterek bir dakikada okunan kelime sayısını anlam kaybetmeden kademeli olarak artırmaya yarayan çalışmalar bütününe "Hızlı Okuma Teknikleri" denilmektedir. Hızlı okuma çalışmalarında öncelikle gözlere aşağı-yukarı, sağa sola ve her iki yöne çapraz hareketler yaptırılarak gözlerin yazı üzerinde daha bilinçli sıçramalar yapması sağlanır. Bu çalışmalar kelimelerin daha hızlı algılanmasını takip eden diğer çalışmalarla desteklenerek göz-beyin koordinasyonu sağlanmaya çalışılır. Çalışmalarda kolaydan zora, basitten karmaşığa bir yol takip edilerek birim zamanda daha çok kelimenin beyne iletilmesi sağlanır. Hızlı okuma çalışmaları temel anlamda bu şekilde başladıktan sonra hızlı okumada kullanılacak yöntemler üzerine çalışmalar yürütülür. Böylece yavaş okuma alışkanlıklarından sıyrılmış, hangi metni hangi hızda ve zamanda okuyacağını bilen ve hızlı okumayı günlük yaşamın olağan bir parçası hâline getirmiş bireylerin ortaya çıkması mümkün olur.

Hızlı okuma çalışmalarında okuma hızının artışını anlama düzeyi destekler nitelikte olmalıdır. Çalışmalarda yalnızca okuma hızına odaklanması, anlam basamağının yerine gelmemesine yol açabilir. Okuma hızının sistemli olarak artışını anlama düzeyi takip etmelidir. Demir ve Demir (2012) hızlı okumanın aynı sürede anlam kaybetmeden daha fazla kelime okumak olduğunu belirtmişler, hızlı okuma çalışmalarında okuma hızının anlamı korumak şartıyla 2-5 kat artırılabilceğini söylemenin gerçekçi ve ulaşılması mümkün bir hedef olduğunu, okuma hızında gerçekleşen her bir kat artışın anlama düzeyinde ortalama %12'lik bir yükseliş sağladığını aktarmışlardır. Kayalan (2003) hızlı okuma denilince genellikle bir dakikada okunan kelime sayısına odaklanıldığını fakat bunun yanlış bir izlenim olduğunu, hızlı okumanın aynı zamanda etkili okuma olduğunu, hızlı okuma tekniklerinde hızın önemli bir unsur olmasına karşın okunanların anlaşılıyor olmasının okuma hızı kadar önemli olduğunu, aksi takdirde ışık hızını geçen bir okumanın bile işe yaramayacağını ifade etmiştir.

Hızlı okuma çalışmaları sessiz okuma yoluyla gerçekleştirilir ve kelimelerin içten seslendirilmesinin önüne geçilmeye çalışılır. Hızlı okumada gözler birer tarayıcı gibi kelimeleri yalnızca görür, ayrıca dış ve iç seslendirme yapılmadan kelimelerin doğrudan tanınması sağlanmaya çalışılır. "Hızlı okuma gözleri tembellikten kurtararak daha çabuk ve daha geniş görmeye alıştıran, okuma esnasında gözlere belli bir ritim kazandıran tekniklerdir. Hızlı okumada kelimeler teker teker değil, ikişerli hatta üçerli bloklar hâlinde görülerek okuma sürdürülür. Hatta zamanla cümlenin ya da paragrafın tamamının görülmesi de mümkün olur. Gözler bu sırada sanki kelimelerin, cümlelerin fotoğrafını çeker gibi hareket ederek görüntüleri beyne gönderirler. Fotoğrafi çekilen kelime dizileri de beynin görme merkezinde anlamlandırılır" (Karaeloğlu, 2011).

"Hızlı okuma teknik, psikolojik ve fizyolojik yetkinlikler bütününe okuma disiplini insanı ulaştırabileceği en yüksek noktadır. Hızlı okuma, cümlenin anlamını okumadır. Metnin bütününe anlamına en kısa sürede ulaşmaktır" (Küçük, 2012). Aynı yazar hızlı okuma tekniklerini aşağıdaki gibi aktarmıştır:

- "Hızlı okuma, hangi metnin hangi hızda ve şekilde okunursa en iyi ve kalıcı anlamayı sağlayacağımız bilgi ve becerisini kazanmaktır.
- Hızlı okuma, bireysel etkili öğrenme yöntemlerimizin analiz ve tespitini yapıp buna göre okuma şeklimizi belirlemektir.
- Hızlı okuma, dikkatin en yoğun şekilde okunan metne verildiği ve anlamının en yüksek olduğu okumadır.
- Hızlı okuma, okuma eylemine etken tüm faktörlerin tek tek irdelenip okuma eyleminden elde edilecek faydanın en yüksek seviyeye getirildiği durumdur.
- Hızlı okuma, çağın gelişmelerinin tüm okumalarımıza uyarlanarak sağlanan okuma disiplini.
- Hızlı okuma; istek, inanç, yeterlik, gereklilik, çalışma ve başarıdır" (Küçük, 2012).

Hızlı Okuma Çalışmalarında Kullanılan Teknikler

Hızlı okuma teknikleri çalışmalarının başlamasıyla birlikte okuma hızının ve anlama düzeyinin kademeli olarak artması söz konusudur. Bu noktada elde edilen okuma hızının ve anlama düzeyinin doğru yönetilmesi gerekmektedir. Bireyler; ilgi istek ve ihtiyaçları doğrultusunda birtakım hızlı okuma tekniklerini öğrenerek uygulamaya başladıklarında hızlı okuma teknikleri eğitimi amacına ulaşmış olacaktır.

Hızlı okuma tekniklerini uygulamaya başlayan bireylerin eski okuma alışkanlıkları sebebiyle çalışmaların başında zorlanmalarına yol açabilir. Ancak sistemli bir çalışmayla eski okuma alışkanlıklarının önüne geçerek okuma hızını anlamlı olarak artırmak mümkündür. Hızlı okuma çalışmalarında bireylerin öğrenmesi gereken tam okuma ve seçmeli okumaya bağlı kaymağını alma (göz gezdirme, göz atma) ve tarama (yerini bulma) teknikleri aşağıda ana hatlarıyla tanıtılmıştır.

Tam Okuma

"Hızlı okuma, biri tam okuma diğeri de seçmeli okuma olmak üzere iki tür okuma üzerinde yapılandırılmaktadır. Tam okuma, hızlı okuma becerilerinin temelini oluşturmaktadır" (Güneş, 2009). Hızlı okuma tekniklerinin odak noktası bir dakikada okunan kelime sayısını sistemli olarak artırmak olduğu için tam okuma yöntemi hızlı okuma eğitimlerinde ağırlıklı üzerinde durulan yöntemdir. Küçük (2012) tam okumanın günlük hayatta kullanılan okuma şekli olduğunu, bu okumada metnin her yerinin aynı değere sahip olduğunu ve okurken bütün sözcüklere aynı süre verildiğini aktarmış, çok önemli metinlerde uygulanması gereken okuma şeklinin tam okuma olması gerektiğini ancak günlük basit ve haber içerikli yazılarda bu yöntemi kullanmanın zaman kaybı olacağını ifade etmiştir.

Tam okumada metindeki tüm kelimelerin okunması esastır. Normal bir okumadan farkı, hızlı okuma teknikleri yoluyla metnin, yavaş okumanın herhangi bir engeline takılmadan hızlı ve anlamlı şekilde okunmasıdır. Tam okumada metin ayrıntılı bir şekilde incelenebilir, yorumlamalar ve çıkarımlar yapılabilir, metnin özeti çıkarılabilir. Metnin gözden geçirilmesiyle başlayan tam okuma yöntemi, derinlemesine okumayla sürdürülür ve bu süreçte devreye giren zihinsel süreçler yoluyla metnin yapısı, konusu, ana fikri ve yardımcı düşüncelerinin yanı sıra metnin diğer metinlerle bağlantısı gibi hususların anlaşılması gerçekleşir.

Seçmeli Okuma

"Bilgilerin arttığı ve eğitimin hızla ilerlediği çağımızda bilgi edinmek için sürekli okumak kaçınılmazdır. Son otuz yılda dünyada basılan yazılı yayın insanlık tarihinin bugüne dek biriktirdiği bilgilerin iki katıdır. Ancak okumaya ayrılan süre sınırlıdır. Yapılması gereken seçerek okumak, okumak için seçilenlerin ana düşüncesini kavramaktır" (Kayalan, 2007). Hızlı okumada okumanın

amacı, okuyucunun ilgisi, okumaya ayrılacak zaman ve metin türü gibi unsurlar seçmeli okuma yönteminin kullanılmasını gerektirebilir. Seçmeli okumada tam okumadaki gibi metnin tamamının okunması söz konusu değildir. “Seçmeli okuma yöntemi, okuma sırasında metnin önemli yerlerini arama, bulma, seçme, bunları hızlıca okuma ve anlama amacıyla uygulanan yöntemdir. Bu yöntemde metindeki ayrıntılara girmeden önce bütünü yakalamaya, ana fikri bulmaya ve daha sonra tamamlayıcı bilgilere ulaşmaya çalışılmaktadır.” (Güneş, 2009).

Seçmeli okumada okuyucu tam okumadaki gibi metnin tamamını okumak yerine, metnin bazı bölümlerini atlayarak okumayı sürdürür. Ancak bu rastgele bir seçim değildir, okuyucu hangi bölümleri atlayacağı hangi bölümleri okuyacağı konusunda bilinçli olmalıdır. Günümüz toplumunda sıkça kullanılan seçmeli okuma yönteminden özellikle telefon, tablet ve bilgisayar gibi ekran okumalarında daha çok faydalanılmaktadır. Gün içerisinde telefon, tablet ve bilgisayarların gerek iş gerekse özel amaçlarla sürekli kullanılıyor oluşu, ekran okumanın çokça kullanılmasına yol açmakta, bu okumaların da büyük çoğunluğu seçmeli okuma olmaktadır. Bireyler, günlük yaşamın karmaşası içinde okumaları gereken içeriklerin tamamını okumak yerine metnin belirli bölümlerini okudukları seçmeli okuma yöntemlerinden yararlanmaktadır.

Seçmeli okuma yönteminde kaymağını alma (göz gezdirme, göz atma) ve tarama (yerini bulma) teknikleri kullanılır. Süreçte benzer gibi gözüken bu iki teknik, uygulamada birbirinden ayrılır. Ancak her iki teknik de bir metne hızlıca bakmaktan öte birtakım özelliklere sahiptir. Öncelikle okurun ilgili materyali neden okuduğunu bilerek hareket etmesi gerekmektedir. Bu durum, okumanın hangi teknikle sürdürüleceğine karar verilmesi bakımından önemlidir. Bu yöntemlerin her ikisi demetnin kelimesi kelimesine okunmasını gerektirmez. Her iki teknik de çok miktarda okuma materyalinden kısa sürede yararlanılmasına olanak sağlar.

Kaymağını Alma (Göz Gezdirme, Göz Atma) Tekniği

Kaymağını alma tekniği terim olarak sütün en verimli kısmı olan üst bölümünün alınmasından gelmektedir. Bu durum okumayla ilişkilendirildiğinde metnin en gerekli bölümlerinin okunmasını ifade etmektedir. Metindeki tüm ayrıntılara odaklanmak yerine yazılanların özünü almayı hedefleyen bu teknikte metnin önemli görülen temel bilgilerine kısa sürede ulaşmak söz konusudur. “Göz atma, belli bir materyal hakkında genel bilgi edinmek için, önceden seçilmiş bölümlere göz atılan süreç olarak tanımlanabilir” (Buzan, 2010). “Kitap, rapor gibi uzun metinlerin ne hakkında olduğunu anlamak için kullandığımız yöntem göz atma ismini veriyoruz. Kitabevinde bir kitabı karıştırıyorsak, birkaç gün sonra okuyacağımız uzun bir evrakın, raporun neden bahsettiğini anlamak için şöyle bir göz atıyorsak bu yöntemi kullanmamız icap edecek” (Türkkan ve Türkkan, 2012). Kaymağını alma metindeki ana fikirleri belirlemelerine yardımcı olmak için öğrencilere öğretilen bir yöntemdir. Ancak bu yöntemi okumayla ilişkilendirmek, bunun tam bir okuma olmadığını açıkça ortaya koymak önemlidir. Aksine, tam okumadan üç ila dört kat daha hızlıdır. “Bu okuma türünde önemli olan (1) Metnin temel düşüncesini hızla bulmak, (2) Önemli cümleleri tümüyle okumak (3) Ayrıntı cümlelerini hızla geçmektir” (Ruşen, 2012). Genel anlamda kaymağını alma tekniği, metni çok hızlı bir şekilde gözden geçirmek için kullanılır. “Okunan materyal hakkında kısa sürede bilgi edinme yöntemidir. Bu şekilde okunarak konu, fikir ve yazarın hedefi belirlenebilir” (Dilligil, 2004). Gazete ve dergi yazıları, iş raporları ve uzun yazıların okunmasında bu teknikten sıkça yararlanır. Okuyucular, zaman kısıtlı olduğunda veya bir yazının veya kitabın ayrıntılarını değil de genel fikirlerini anlamaları gerektiğinde bu teknikten yararlanırlar. Kaymağını alma tekniği bir yazının belirli bölümlerinin rastgele atlanması değildir. Bu tekniğin en önemli adımlarından biri metnin hangi bölümlerinin atlanarak hangi bölümlerinin okunacağını bilincinde olmaktır. Bu sayede daha az zamanda daha çok bilgi edinmek söz konusu olabilmektedir.

Kaymağını alma tekniği, okuyucunun söz konusu metnin okuyup okumama konusunda karar vermesine yardımcı olur. Metnin ilgi çekici bölümlerini belirlemek, metin hakkında ana hatlarıyla fikir sahibi olmak ve metinle ilgili olası soruları cevaplamak için kaymağını alma tekniği kullanılır. Dolayısıyla kaymağını alma tekniği basit anlamda metne göz atmayı değil, tam tersine metni dikkatli bir şekilde incelemeyi içerir. Bu teknik; uzun metinler, tezler, raporlar vb. metinler hakkında tam okumaya geçilmeden önce fikir edinilmesini sağlar.

Bir konu/tema veya bir soruya ya da acil bir cevap isteğine ilişkin belirli bir bilgi aranırken kaymağını alma tekniği kullanılmaktadır. Kaymağını alma tekniği, bir metnin ilk ve son paragrafını okumanın yanı sıra başlıkları, alt başlıkları ve açıklamalı bölümleri okumayı içerir. Sonuç olarak kaymağını alma tekniği bireylerin bitirmesi gereken çok fazla okuma materyali olduğunda veya hızlı okumayı gerektiren herhangi bir etkinlikte görev aldıklarında kullanılır. Kaymağını alma, bireylerin bir metnin onların amacına hizmet edebilecek bir metin olup olmadığını belirlemek istediklerinde kullanabilecekleri bir tekniktir.

Tarama Tekniği (Yerini Bulma Tekniği)

Okuyucuların belirli bilgilere bakmaları gerektiğinde, metnin tamamını okumalarına gerek yoktur. Bunun yerine, ihtiyaç duydukları bilgileri bulmak için tarama yapabilirler. Nutall (1996), taramanın belirli bir bilgi parçasını aramak için bir metne hızlı bir şekilde göz atmak olduğunu aktarmıştır. Dolayısıyla tarama tekniği, metindeki belirli bilgilerin yerini bulmaya yöneliktir; belirli bir konuya yoğunlaşırken veya bir soruya yanıt ararken kullanılan seçici okuma yöntemidir. Kaymağını alma tekniğinden farklı olarak metnin önemli bölümlerinin okunmasını değil, metin içerisinde aranan bir kelime ya da bölümün taranarak bulunmasını içerir. “Bu yöntemi çoğu kere öğrenmeden kendiliğinden de yaparız” (Türkkan ve Türkkan, 2012).

Tam bir okuma gerçekleşmediği için tarama en iyi şekilde, bir okuma sürecinden çok bir görme süreci olarak açıklanabilir. Bu teknikte gözler bir tarayıcı cihazı mantığıyla hareket ederek metindeki tüm kelimeleri tarar. Dolayısıyla tarama tekniğinde metindeki herhangi bir bölüm atlanmadan tüm kelimelerin görülmesi söz konusudur. Tarama tekniği, gözlerin metin üzerinde hızlı bir şekilde yukarıdan aşağıya hareketiyle gerçekleştirilir. Metindeki tüm kelimeler görülmekle beraber yalnızca aranan

kelime ya da bölümler bulunduğu okuma gerçekleşir. Harita, sözlük, adres, telefon numarası, isim listesi gibi taramalarda bu teknikten yararlanır. Ayrıca tarihler, yıllar, isimler, adımlar (Yusuf vd., 2007) gibi belirli bilgilerin de hızlıca bulunması bu tekniğin alanına girmektedir.

Çoğu zaman okuyucu tam olarak ne aradığını bilerek taramaya başlar. Bir isim listesinde bulunmak istenen isim aranırken tüm kelimelerin gözden geçirilmesi ancak yalnızca aranan ismin bulunmasıyla okumanın gerçekleşmesi bu tekniğe örnek verilebilir. Okuyucuların ihtiyaç duydukları içeriği bulmak için birçok makale ve kitaba bakmaları gerektiğinde ve araştırma makalelerinin yazılmasında tarama esastır. "Tarama doğal bir beceridir. Günlük yaşamda 'a' noktasından 'b' noktasına seyahat ederken, yönümüzü belirlerken, yiyecekleri, insanları, tehlikeli ve ilgimizi çeken nesnelere araştırırken hep tarama yaparız. Okumada ise tarama, uygulanı uygulanı hızla gelişen bir beceridir" (Buzan, 2010).

Okuyucuların fazla zaman kaybetmeden belirli bilgilere bakmalarını kolaylaştıran tarama tekniği üç adımı içerir: Hangi anahtar kelimelerin aranacağını belirlemek, bu kelimeler için metne hızlıca bakmak, ardından aranan bilgiyi sağlayıp sağlamadıklarını görmek için çevrelerindeki cümleleri okumak.

Grallet'e (1986) göre hem kaymağını alma hem de tarama, hızlı ve verimli okuma için gerekli olan özel okuma teknikleridir. Kaymağını alma, metnin genel bir görünümünü gerektiren daha kapsamlı bir etkinliktir ve taramanın tersine kesin bir okuma yeterliliğini ifade eder. Yine de belirli bir metni okurken her iki okuma tekniğinin birlikte kullanılması olağandır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Okumak, kişinin bilgi ve kültür sahibi olma yolunda kendini geliştirebileceği en önemli alanlardan biridir. Okuyan, okuduğunu anlayan, anladığını yeterli düzeyde ifade eden bireyler; bu nitelikleriyle akademik yaşam ve iş yaşamında önemli bir yere sahip olabilirler. İlköğretimde okumanın temel düzeyde öğrenilmesinin ardından okumanın bir alışkanlık hâline getirilmesi önemlidir. Bu sayede okuma, yaşam boyu öğrenmenin bir parçası olur ve okumanın kişiye sağladığı olumlu katkılardan sürekli olarak faydalanmak söz konusu olabilir. Okumayla ilgili önemli bir diğer husus ise okuma esnasında yeterli düzeyde anlam sağlanmasıdır. İyi bir okumanın varması gereken nokta anlam basamağıdır. Zira anlamın gerçekleşmediği bir okumanın doğru bir okuma olduğundan söz edilemez.

Okumanın belirli bir ritimde ve yeterli anlamı sağlayarak gerçekleşmesinde hızlı okuma teknikleri eğitimlerinin payı büyüktür. Çalışmalar (Dedebali, 2008; Bozan, 2012; Soysal, 2015) hızlı okuma teknikleri eğitimi sonucu okuma hızındaki artışın anlamayı da olumlu etkilediğini ortaya koymuşlardır. Okuma ve okuduğunu anlamının kişiye sağladığı faydalardan hareketle hızlı okuma teknikleri eğitimlerinden öğretim ortamlarında yer alan tüm bireylerin faydalanması, gerek bireylerin gerekse de bireylerden hareketle toplumun niteliğinin artmasında katkıları olması mümkündür. Ancak hızlı okuma teknikleri eğitiminin bireylerin okuma hızını artırmasının yanı sıra hangi durumlarda hangi tekniklerin kullanılacağı gibi konularda yetkinleşmelerine destek olması gerekmektedir. Her metin hızlı okunmayacağı gibi hızlı okunması mümkün olan her metin de aynı okuma hızı ve tekniğiyle okunamaz. Bunun için hızlı okuma teknikleri eğitimi alan bireylerin ilgi, istek ve ihtiyaçları doğrultusunda hangi metni hangi zamanda ve hızda okuyacakları, bu esnada hangi hızlı okuma yöntem ve tekniklerini kullanacakları konusunda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bununla birlikte her geçen gün etkisini artıran teknolojik gelişmelerin geleneksel okuma kültürüne de etkisi olmakta, bireyler basılı kitapları okumanın yanı sıra tablet, telefon ve bilgisayar gibi araçlar üzerinden de okumalar yapmaktadırlar. Bu okumalarda göz gezdirme ve tarama teknikleri sıklıkla kullanılmakta ancak bireylerin bu tekniklerin kullanımıyla ilgili bilgi sahibi olmamaları, bu teknikleri bilinçli olarak değil, gelişigüzel kullanmaları okuma veriminin önüne geçecek birtakım sorunlara yol açabilmektedir. Bu sebeple teknolojik araçlar yoluyla yapılacak okumalarda en yüksek verimin alınabilmesi için okullarda yapılacak okuma eğitimlerinde alt sınıflardan itibaren öğrencilere gözden geçirme ve tarama teknikleri öğretilmeli, bu sayede okuma veriminin artırılması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aktaş, E. ve Bayram, B. (2018). Türkçe öğretiminde okuduğunu anlama stratejilerinin kullanımı üzerine bir inceleme. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(3), 1401-1414.
- Albayrak, M. (2001). İlköğretim okullarının I. kademesinden II. kademesine geçişte matematik eğitimi ile ilgili ortaya çıkan problemler. IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi, M. E. Basım Evi, s. 513-517.
- Altunay, U. (2000). Ön örgütleyicilerin ve öğrenci tutumlarının İngilizce ironik metinlerin anlaşılması üzerine etkileri. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Aritonang, I. R, Lasmana, S, andKurnia, D. (2018). The analysis of skimming and scanning technique to improve students in teaching reading comprehension. *Professional Journal of English Education*, 1(2), 101-106.
- Aytaş, G. (2005). Okuma Eğitimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4) 461-470.
- Bayat, N., Şekercioğlu, G. ve Bakır S. (2014). Okuduğunu anlama ve fen başarısı arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 39(176), 457-466.

- Benzer, A. ve Bozkurt, B. (2020). Okuma stratejileri öğretiminin ortaokul öğrencilerinin okuduğunu anlama başarılarına etkisi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 6(1), 1-29.
- Blaħa, A. ve Bennett, J. M. (1993). *Yeni okuma teknikleri* (Çev. Doğan Şahiner). İstanbul: Remzi Yayınları.
- Bloom, B. (1995). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme* (2. Baskı). (Çeviren: Durmuş Ali Özçelik). Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Bozan, A. (2012). Hızlı okuma eğitiminin 10. sınıf öğrencilerinin okuma hızlarına ve anlama düzeylerine etkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Buzan, T. (2001). *Hızlı okuma*. İstanbul: Melisa Matbaacılık.
- Coşkun, E. (2002). Lise 2. sınıf öğrencilerinin sessiz okuma hızları ve okuduğunu anlama düzeyleri üzerine bir araştırma. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çakıcı, D. (2005). Ön örgütleyicilerin okumaya yönelik tutum ve okuduğunu anlama üzerindeki etkileri. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Dedebalı, N. C. (2008). Hızlı okuma tekniğinin sekizinci sınıf öğrencilerinin okuma hızlarına ve okuduğunu anlama düzeylerine etkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Demir, M. ve Demir, A. M. (2012). *Etkin öğrenme için hızlı okuma teknikleri*. İstanbul: Vizyoner Yayıncılık.
- Dilligil, İ. R. (2004). *Yöntemleriyle hızlı okuma ve anlama teknikleri*. Ankara: Piramit Yayıncılık.
- Dönmez, C. ve Yazıcı, K. (2006). Sosyal bilgilerde öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerinin geliştirilmesinde metin yapısına bağlı olarak kullanılacak strateji ve teknikler. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(16), 137-154.
- Erdağı Toksun, S. (2015). Türkçe öğretmenlerinin okuma stratejileri bilişsel farkındalık becerilerini kullanma düzeylerine ilişkin bir araştırma (Kars ili örneği). (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Güneş, F. (2009). *Hızlı okuma ve anlamı yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Grallet, F. (1986). *Developing reading skills: A practical guide to reading comprehension exercise*. London: Cambridge University Press.
- Herdman, E. A. (2006). Derleme makale yazımında, konferans ve bildiri sunumu hazırlamada pratik bilgiler. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 3(1), 2-4.
- Higgins, P. T. J. & Green, S. (2008). *Cochrane handbook for systematic reviews of interventions*. England: Wiley-Blackwell.
- Karaoğlu, Ö. (2011). *Çocuklar için anlayarak hızlı okuma*. İstanbul: Hayat Yayın Grubu.
- Karatay, H. (2018). *Okuma eğitimi, kuram ve uygulama*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Karatay, H., Külah, E. ve Kaya, S. (2020). Okuma alışkanlığını geliştirme yöntem, teknik ve modelleri. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 8(1), 89-107.
- Kayalan, M. (2003). *Etkili ve hızlı okuma sanatı*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Kıroğlu, M. K. (2002). Anlamli gruplandırma stratejisinin okuduğunu anlamaya etkisi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kurudayıoğlu, M. (2011). Zihinsel ve fiziksel bir süreç olarak okuma. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(31), 15-29.
- Kutlu, Ö., Yıldırım, Ö., Bilican, S. ve Kumandaş, H. (2011). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlamada başarılı olup-olmama durumlarının kestirilmesinde etkili olan değişkenlerin incelenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 2(1), 132-139.
- Küçük, K. (2012). *Anlayarak hızlı okuma ve öğrenme*. İstanbul: Aurum Yayınları.
- Nuttall, C., (1996). *Teaching reading skills in a foreign language*. London: Heinemann Educational Books.
- Özdemir, E. (2005). *Eleştirel okuma*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Ruşen, M. (2012). *Hızlı okuma*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Sallabaş, M. E. (2008). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ve okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(16), 141-155.
- Sidekli, S. (2005). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin öğretici ve öyküleyici metinlere göre okuduğunu anlama becerilerinin sınanması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Soysal, T. (2015). Hızlı okuma tekniklerinin beşinci sınıf öğrencilerinin okuma hızlarına ve okuduğunu anlama düzeylerine etkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

- Şahan, M. (2011). *Hızlı okuma yöntem ve uygulama*. İstanbul: Derin Yayınları.
- TDK Güncel Türkçe Sözlük. (2021). www.sozluk.gov.tr adresinden 10.07.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Temizkan, M. (2008). Bilişsel okuma stratejilerinin Türkçe derslerinde bilgiye dayalı metinleri okuduğunu anlama üzerindeki etkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2) 129-148.
- Temizkan, M. (2009). İlköğretim öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeyleri ile yazılı anlatım beceri düzeylerinin karşılaştırılması. *Millî Eğitim Dergisi*, 183, 42-67.
- Türkkan, R. O. ve Türkkan, T. (2012). *Kendi kendine etkin hızlı okuma*. İstanbul: Pegasus Yayıncılık.
- Yılmaz, M. (2008). Türkçede okuduğunu anlama becerilerini geliştirme yolları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(5), 133.
- Yusuf, Q., Yusuf, Y. Q., Yusuf, B., & Nadia, A. (2007). Skimming and scanning techniques to assist EFL students in understanding English reading text. *Indonesian Research Journal Education*, 1(1), 45-46.